

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради

ЧНУ імені Петра Могили

Протокол № 8 від «30» серпня 2025 р.

В. о. ректора Леонід КЛИМЕНКО

ПОЛОЖЕННЯ

**про порядок та умови обрання вибіркових дисциплін
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії
в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили**

Положення про забезпечення права аспірантів на вибір навчальних дисциплін

Миколаїв - 2025

1. Загальні положення

1.1. Положення про порядок та умови обрання вибірових дисциплін третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії (далі - Положення) в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (далі - Університет) розроблено відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положення про навчання в аспірантурі та докторантурі Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Постанови № 261 від 23.03.2016 Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії і доктора наук» і містить основні вимоги щодо реалізації аспірантами права на вибір навчальних дисциплін та умови їх обрання.

1.2. Цим Положенням визначається процедура формування переліку, вибору та подальшого вивчення здобувачами третього рівня вищої освіти Університету вибірових навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньо-науковою програмою та навчальним планом, порядок формування індивідуального навчального плану аспіранта (далі - ІНП), а також здійснення контролю за результатами навчання та за виконанням ІНП аспіранта.

1.3 Положення ґрунтується на засадах особистісноцентрованого підходу і вільного творчого навчання, що гарантує здобувачам побудову індивідуальної траєкторії навчання з урахуванням власного потенціалу, особистісного зростання та своїх наукових та професійних інтересів.

1.4 Освітньо-наукова програма (далі - ОНП) підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти складається з обов'язкової та вибіркової частин. Здобувачі здійснюють вибір навчальних дисциплін у процесі формування свого індивідуального навчального плану у межах, передбачених відповідною ОНП та семестровим навчальним планом, з дотриманням послідовності їх вивчення згідно зі структурно-логічною схемою підготовки фахівця.

1.5 Здобувачі третього рівня вищої освіти також мають право вибирати навчальні дисципліни з переліків, що пропонуються для вибору здобувачам інших рівнів вищої освіти та/або інших освітньо-наукових програм підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням зі своїм науковим керівником та завідувачем відділу аспірантури і докторантури.

1.6 Вибір здобувачем ступеня доктора філософії навчальних дисциплін створює умови для досягнення ним таких цілей:

- поглиблення загальних і професійних компетентностей у межах вибраної спеціальності;
- вивчення навчальних дисциплін, які забезпечують компетентності, необхідні для виконання дисертаційного дослідження;
- набуття компетентностей для розширення наукового світогляду.

1.7 Обсяг вибірових навчальних дисциплін має становити не менше 25% від загального обсягу кредитів ЄКТС.

1.8 Вибіркові навчальні дисципліни додаються до ІНП аспіранта і є обов'язковими для їх вивчення здобувачем.

1.9 Обсяг кожної вибіркової дисципліни становить не менше трьох кредитів ЄКТС.

1.10 Завідувачі відповідних кафедр, що пропонують вибірові дисципліни, забезпечують підготовку робочих програм (силабусів) з навчальних дисциплін, методичних та організаційних матеріалів, необхідних для вивчення вибірових дисциплін.

2. Реалізація права вибору аспірантами навчальних дисциплін

2.1 Аспіранту пропонується реалізувати досягнення своїх цілей, сформульованих у п. 1.6, шляхом вибору дисциплін із запропонованих переліків, за допомогою яких здобуваються знання, необхідні для поглиблення фахових компетентностей, а також для виконання дисертаційного дослідження.

2.2 Вибіркові компоненти навчального плану здобувачів третього рівня вищої освіти поділяються на три умовні переліки, сформовані у відповідні каталоги й оприлюднені на сайті Університету:

- перелік 1. Вибіркові компоненти з глибинних знань зі спеціальності;
- перелік 2. Вибіркові компоненти за темою дисертаційної роботи;
- перелік 3. Вибіркові компоненти вільного вибору.

2.2.1 Вибіркові компоненти з глибинних знань зі спеціальності. Дисципліни цього блоку забезпечують поглиблення загальних і професійних компетентностей у межах вибраної спеціальності та є для здобувача вищої освіти обов'язковими.

2.2.2 Вибіркові компоненти за темою дисертаційної роботи. До цього блоку входять дисципліни, вивчення яких є необхідним для отримання компетентностей, потрібних для виконання дисертаційного дослідження.

2.2.3 Вибіркові компоненти вільного вибору. Загальноуніверситетський блок, в якому дисципліни для вибору пропонують кафедри Університету або інші підрозділи відповідно до напрямів своєї діяльності або наукових напрямів/шкіл.

2.3 Семестр, в якому пропонуються ті чи інші дисципліни з відповідних переліків, визначається ОНП та відповідним шаблоном навчального плану, розробленим гарантами освітніх програм третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

2.4 За результатами реалізації права аспіранта на вільний вибір навчальних дисциплін до його індивідуального навчального плану мають бути включені всі вибрані дисципліни. Сукупний обсяг обов'язкових і вибіркового складових індивідуального навчального плану повинен відповідати кількості кредитів ЄКТС, зазначених у ОНП, що відповідає обов'язковому для виконання обсягу річного навантаження.

2.5 Сукупний обсяг обов'язкової і вибіркової складових ІНП аспіранта, незалежно від шляхів реалізації права на вільний вибір дисциплін, повинен відповідати вказаному в освітньо-науковій програмі, за якою навчається здобувач.

3. Порядок вибору аспірантами навчальних дисциплін

3.1 Терміни проведення процедур вибору аспірантами навчальних дисциплін визначаються із необхідності своєчасного та оптимального (для планування та організації освітнього процесу, його методичного і кадрового забезпечення) формування контингенту аспірантів у групах і потоках.

3.1.1 Аспіранти реалізують своє право вибору навчальних дисциплін зазвичай не пізніше як на початку весняного семестру, який передуює навчальному року, під час якого передбачено їх вивчення. Аспірантам пропонується зробити вибір навчальних дисциплін на наступний навчальний рік і таким чином сформувати індивідуальний навчальний план.

3.1.2 Для аспірантів, які навчаються за освітньо-науковими програмами, в яких вибірково складову заплановано у першому навчальному році, вибір дисциплін організовується протягом перших двох тижнів навчання.

3.2 Кафедри, які забезпечують викладання вибірових дисциплін, подають до навчально-методичного відділу та галузевих науково-методичних комісій Університету список дисциплін, що пропонуються для вибору аспірантам, робочі програми (силабуси) і стислі анотації вибірових навчальних дисциплін.

3.3 На засіданнях галузевих кафедр (рад факультетів/інститутів) Університету затверджуються списки вибірових дисциплін кожного вибірового переліку відповідно до п. 2.2 цього Положення.

3.4 Затверджені переліки вибірових навчальних дисциплін та анотації до зазначених дисциплін розміщуються на офіційному сайті Університету.

3.5 Процедура вибору аспірантами навчальних дисциплін складається з таких етапів:

3.5.1 Перший етап - ознайомлення аспірантів із порядком, термінами й особливостями запису та формування груп для вивчення навчальних дисциплін вибірової складової в Університеті.

3.5.2 Другий етап - ознайомлення аспірантів з переліками вибірових дисциплін, що пропонуються як за ОНП, за якою вони навчаються, так і за іншими програмами. Ознайомитися з анотаціями (силабусами) дисциплін вибірової складової, а також з резюме викладачів зазначених дисциплін можна на офіційному сайті Університету. Аспіранти мають право обрати вибірові дисципліни як на увесь термін дії освітньої програми так і лише на наступний рік або наступний семестр.

3.5.3 Третій етап - запис аспірантів на вивчення навчальних дисциплін. Вибір навчальних дисциплін здійснюється шляхом персонального голосування в електронній системі підтримки освітнього процесу MOODLE3 Університету .

Вибрані аспірантом дисципліни заносяться до паперового варіанту індивідуального навчального плану аспіранта та фіксуються в особистому кабінеті здобувача у системі MOODLE3.

3.5.4 У випадку, коли аспірант вибирає для вивчення навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, він має подати до відділу аспірантури і докторантури погоджену з науковим керівником заяву, в якій обґрунтовує потребу вивчення вибраних ним дисциплін, що викладаються на інших рівнях вищої освіти, зважаючи на тематику дисертаційного дослідження.

Завідувач відділу аспірантури і докторантури визначає фактичну можливість організації вивчення вибраної дисципліни й приймає відповідне рішення. У разі прийняття позитивного рішення інформація передається до навчально-методичного відділу Університету для опрацювання.

За результатами вивчення аспірантом вибіркової навчальної дисципліни, яка пропонується для інших рівнів вищої освіти в Університеті, відповідальний викладач після завершення семестру подає до відділу аспірантури і докторантури журнал обліку роботи групи аспірантів та заповнює окрему відомість успішності.

3.5.5 Четвертий етап - опрацювання зробленого аспірантами вибору, формування та оптимізація груп на вивчення вибірових дисциплін і формування індивідуальних навчальних планів аспірантів (здійснюється співробітниками відділу аспірантури і докторантури, на яких покладається відповідальність за документальний супровід процесу формування ІНП аспірантів та контроль за їх виконанням). Здобувач, який знехтував своїм правом вибору, буде записаний на вивчення тих дисциплін, які вважаються базовими для його спеціальності з урахуванням оптимізації навчальних груп.

За результатами голосування аспірантів, здійсненого шляхом голосування в електронній системі MOODLE3 Університету, відділ аспірантури та докторантури формує розпорядження про створення груп для вивчення вибірових дисциплін. Копія такого розпорядження передається до навчального відділу для розрахунку навчального навантаження відповідних кафедр на навчальний рік.

3.5.6 П'ятий етап - складання розкладу занять відділом аспірантури і докторантури та навчально-методичним відділом Університету.

3.5.7 У випадку поновлення, переведення аспіранта, допуску до занять після завершення академічної відпустки за письмовою заявою здобувача і згодою відділу аспірантури і докторантури Університету можливе перезарахування вибірових дисциплін за рахунок фактично вивчених дисциплін із вибіркової складової ОНП.

4. Розрахунки навчального навантаження кафедр та його розподіл

Після затвердження результатів запису на вибірові дисципліни розраховуються обсяги загального навчального навантаження, планового навчального навантаження викладачів і коригується штатний розклад кафедр за допомогою електронної системи підтримки освітнього процесу MOODLE3.

4.1 Співробітники відділу аспірантури і докторантури формують групи відповідно до вибору аспірантів і вносять їх до бази даних системи MOODLE3.

4.2 Співробітники навчально-методичного відділу розраховують обсяг навчального навантаження для забезпечення організації освітнього процесу за кожною вибраною дисципліною.

4.3 На основі розрахунку, зазначеного в п. 4.2, завідувач кафедри та/або відповідальний по кафедрі вносить відповідні зміни до планового навантаження викладачів і до штатного розкладу кафедри.

4.4 Усі розрахунки кафедра подає до навчально-методичного відділу для коригування штатного розкладу професорсько-викладацького складу Університету та розкладу занять.

4.5 Навчально-методичний відділ узагальнює штатний розклад професорсько-викладацького складу Університету і передає підготовлені документи до планово-фінансового відділу.

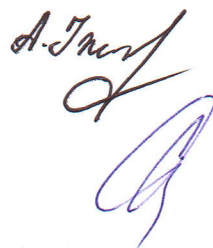
5. Прикінцеві положення

5.1 Положення затверджується Вченою радою Університету і вводиться в дію наказом ректора Університету.

5.2 Контроль за виконанням Положення здійснюють посадові особи Університету в межах своїх повноважень, установлених посадовими інструкціями.

5.3 Зміни і доповнення до цього Положення розглядаються і затверджуються Вченою радою Університету і вводяться в дію наказом ректора Університету.

Завідувач відділу аспірантури
та докторантури

Алла УЖВА

Проректор з наукової роботи

Роман ДІНЖОС